

Soproni Egyetem

Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar

**A MODERN VÁROSOK PROGRAMBÓL
MEGVALÓSULÓ FEJLESZTÉSEK VIZSGÁLATA
SOPRONBAN**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Csiszár Szabolcs János

Sopron

2023

Doktori Iskola: Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

Vezetője: Prof. Dr. Obádovics Csilla

Program: Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás szak

Témavezető: Dr. habil. Tóth Balázs István PhD.

témavezető támogató aláírása

Témavezető: Dr. habil. Paár Dávid PhD.

témavezető támogató aláírása

1. A kutatás előzményei, a kitűzött célok, hipotézisek

A területfejlesztés innovatív irányai a városok versenyképességét is meghatározzák. A lakosok egyre növekvő számban keresik a városi környezetet az életminőség magasabb szintjének elérése érdekében, a városi környezet infrastruktúrájának, széleskörű szolgáltatásainak igénybevételére. Az élhető város meghatározza a gazdasági miliőt is, amelyben a területi tőke elemei komplexen mutatkoznak meg. A disszertáció a területfejlesztés középvárosi szintjén mutatja be azon értékteremtő beruházásokat, amelyekkel a társadalmi-, és a gazdasági tőke hatása a lakosok életminőségét befolyásolja.

Az értekezés célja annak vizsgálata, hogy a Modern Városok Program (MVP) fejlesztéseivel milyen hatások érhetőek el a területfejlesztésben. A disszertáció három fejlesztési területet ölel fel,

1. az M85 közútfejlesztés hatása,
2. a Lenck-villa rekonstrukciójának hatása, amely a kultúrafogyasztást kívánja befolyásolni,
3. a sportinfrastruktúra modernizálásának hatása a lakossági sportolási szokásokra, valamint a lakosság sporttal kapcsolatos költési hajlandóságára.

Az MVP soproni megvalósulása tekintetében az alábbi hipotézisek felállítására került sor.

1. M85-ös gyorsforgalmi út fejlesztése

Hipotézis 1: Az M85 gyorsforgalmi út megépítésének hatására, a Sopron környéki közutak forgalom intenzitása megváltozott.

2. Belváros rekonstrukció – a Lenck-villa felújításának kultúrafogyasztást befolyásoló hatásai

Hipotézis 2: A Lenck-villa kulturális programjai iránt érdeklődő társadalmi csoportok beazonosíthatóvá válnak.

3. Lőver Uszoda társadalmi-, gazdasági hatásai

Hipotézis 3: Az új Lőver Uszoda ösztönzőleg hat a soproni lakosok életmódjára a fizikai aktivitás tekintetében.

Hipotézis 4: A Lőver Uszoda beruházás következtében a soproni lakosok uszoda-használatához kapcsolódó költési hajlandósága megnövekedett.

2. A kutatás tartalma, módszere

A disszertáció a Sopronban megvalósuló Modern Városok Program beruházásait vizsgálja, amely alapján értékelhetővé válik a területfejlesztés alkalmazott módszere. Ilyen jellegű kutatás még nem készült Magyarországon, hiszen maga a program is egyedi a nemzetközi területfejlesztésben.

A kutatás aktualitását adja, hogy a program egy része már Sopronban is befejeződött. Az innovatív elemek alkalmazása, a kultúrafogyasztás új irányainak kihasználása, a sportinfrastrukturális elemek területfejlesztésbe való emelése, és a szakirodalmilag meghatározott alapvető területfejlesztési összetevők (pl. közúthálózat fejlesztés) együttes kezelése, a város versenyképességének növekedését szándékozik generálni.

A kutatás fő célja az MVP forrásokból finanszírozott megvalósított lokális infrastruktúra-fejlesztések, és a közúthálózat fejlesztésének áttekintése. A felmérés az MVP egyes elemeinek gazdasági-, és társadalmi következményeit méri, mely során vizsgálatra kerül, hogy ezen fejlesztések milyen hatással vannak a városi lakosságra több tekintetben.

Az értekezés a következő területeket vizsgálja: az első a közúthálózat-fejlesztés (M85), a második a rekonstrukciós területek kulturális hasznosítása (Lenck-villa, mint az innovatív kultúrafogyasztás ösztönzője), a harmadik a sportinfrastruktúra fejlesztésből adódó (Löver Uszoda) lakossági sportolási szokások változása, valamint gazdasági oldaláról a lakossági költési hajlandóság vizsgálata.

A disszertáció módszertana meghatározza azokat az operatív lépéseket, amelyek a vizsgálat eredményességét garantálják. A kutatás eredményei három részben kerülnek ismertetésre, ahogy a hipotézisek elemzése is igényli ezt a folyamatot. A felmérések értékelései alapján a tézisek felállítására kerül sor, majd a dolgozat elméleti és vizsgálati összegzésére. Az eredmények és a kutatás korlátainak ismeretében a disszertáció végén a lehetséges jövőbeli kutatási irányok is kijelölésre kerülnek.

Az M85 gyorsforgalmi út forgalomtechnikai adatai statisztikai elemzéssel kerültek vizsgálatra. A szekunder adatok forrását a Magyar Közút Nonprofit Zrt., a Központi Statisztikai Hivatal és a TEIR adatbázisa biztosította. Az adatok az évi átlagos napi keresztmetszeti forgalom (ANF) alapján kerültek feldolgozásra. Az első hipotézis elemzése szekunder statisztikai adatbázis alapján páros mintás t-próba módszerével, SPSS statisztikai programmal került vizsgálatra.

A Lenck-villához és a Lőver Uszodához kapcsolódó kutatás szorosan összekapcsolódik, ugyanis egyazon adatfelvétel során létrejött adatbázison alapulnak. A mintát 700 fő, felnőtt korú, soproni lakos alkotja, akik kiválasztása kvóták mentén történt: a nemek aránya 50-50%; az életkori arányokban a 18–60 évesek aránya 65%, a 60 évnél idősebbeké 35%; iskolai végzettség szerint a diplomások aránya 30%, a nem diplomásoké 70%. A kérdezőbiztosok rendelkezésére álló adatbázisból a válaszadók kiválasztása az

egy-egy kvótákon belül véletlenszerűen, számítógép által vezérelt módon valósult meg.

A kérdőív két demográfiai, továbbá egy-egy sportfogyasztási, kultúrafogyasztási és véleményklíma blokkra tagolódott. A statisztikai elemzések során leíró statisztika, kétváltozós, nem paraméteres összefüggésvizsgálatok (Khi-négyzet teszt, Spearman-féle korreláció) és eltérés-vizsgálatok (Wilcoxon-teszt) kerültek elvégzésre.

Többváltozós elemzésként bináris logisztikus regresszió került alkalmazásra „Backward” eljárással, mely során a kétváltozós elemzések során szignifikánsnak bizonyuló ordinális és nominális változókat folytonos változók egészítették ki. Az elemzések az IBM SPSS Statistics szoftverrel készültek.

A Löver Uzsoda esetében szintén a kérdőíves vizsgálat kiegészítése céljából a 2014-2017 és 2021-2022-es időszak látogatottsági tényadatainak elemzésére is sor került. Ennek elemzése során lineáris regressziós trendelemzés segítségével kerültek összehasonlításra a régi és az új uszoda havi látogatási adatai. Az elemzések ebben az esetben is az IBM SPSS Statistics szoftverrel készültek.

3. Kutatási eredmények

A statisztikai adatok és a szakirodalom egyaránt alátámasztotta, hogy Magyarországon az úthálózat a gazdaság ösztönzőjeként hat, de közvetlen szerepe nem bizonyítható a helyi gazdaságfejlesztésre. A szakirodalom azonban megerősíti, hogy a közlekedés szempontjából elérhető városok gazdasági potenciálja magasabb. Az M85-ös út megépítésével kedvezőbb idő alatt és jó útviszonyok mellett érhető el Sopron Budapest és Győr irányából. A közútfejlesztés hatásaként ugyanakkor nem mutatkozott változás a Sopron környéki közutak forgalomintenzitásában a korábbi adatokhoz képest. A szekunder adatbázisból készített statisztikai, útelemzési adatok alapján a hipotézis *nem került elfogadásra*.

Tézis 1.

A Sopron környéki közutak forgalom intenzitásában rövid távon nem mérhető változás.

A Lenck-villa kultúrafogyasztói esetében az eredmények alapján megállapítható volt, hogy az életkor előrehaladtával, az iskolai végzettség és az egészségi állapot javulásával, továbbá a kulturális eseményeken való részvétel gyakoriságával párhuzamosan nő a Lenck-villa ismertsége, illetve használati valószínűsége. Az adakozási hajlandóság kapcsán az eredmények alapján az látszik, hogy a Lenck-villa azok számára jelent többet a saját jóllétük kapcsán, akik egyébként is gyakrabban vesznek részt kulturális eseményeken és nem egyedül élnek. A nők jobban értékelik és nagyobb hajlandóságot mutatnak az adakozásra, ami természetesen igaz a Lenck-Villával elégedettebb lakosokra is. Ezek alapján kijelenthető, hogy a Lenck-villát látogató

társadalmi csoportok beazonosíthatóvá váltak, ezért a második hipotézis *elfogadásra került*.

Tézis 2.

A Lenck-villa, mint megújult kulturális helyszín elsősorban az idősebb korosztályú, a kultúra iránt egyébként is érdeklődő és társas kapcsolatban élő nők számára a legvonzóbb.

Az új Lőver Uszodában a sportolási hajlandóságot jelentősen növeli az általában a dolgok menetével való elégedettség. Ezek a csoportok felülreprezentált módon mutatnak hajlandóságot a Lőver Uszodában sportolni. A kérdőíves minta alapján a látogatási gyakoriságot a társas kapcsolatban élők, a magasabb iskolai végzettségűek növelnék, ugyanakkor a heti sportolási alkalmak számának növelésével a Lőver Uszodában való sportolási hajlandóság némiképp meglepő módon csökken.

A látogatottsági tényadatok alapján megállapítható, hogy 2021-ben és 2022-ben – az új uszoda megnyitását követő években – több látogatója volt az uszodának, mint a 2014, 2015, 2016, 2017-es években. Tehát kijelenthető, hogy az új épület ösztönözte a sportolási hajlandóságot a soproni lakosság körében. A hipotézis ezek alapján *elfogadásra került*.

Tézis 3.

Az új uszodai infrastruktúra fejlesztése kimutatható módon befolyásolni tudja a soproni lakosság sportolási gyakorisági hajlandóságát.

Az új sportinfrastruktúrát elsősorban azok értékelik többre (alkalmankénti fizetési hajlandóság), akik általánosságban elégedettek a helyi dolgok és fejlesztések alakulásával. Ugyan az adakozási hajlandóság mértéke nem változott, de az egy-egy használati alkalomért való fizetési hajlandóság szignifikáns módon megnőtt, azaz a lakosok a tényleges használati alkalmakból eredő észlelt hasznokat az új körülmények között magasabbra értékelik. Ezek alapján a hipotézis *elfogadásra* került.

Tézis 4.

Az új Lőver Uszodát már rövid távon kimutatható módon többre értékelik egy-egy használati alkalom esetében a város lakosai.

4. Új és újszerű eredmények

A disszertáció a helyi gazdaságfejlesztésben kíván új kutatási eredményekkel szolgálni, amelyben az empirikus kutatás az elméleti kereteket felhasználva, a gyakorlati megvalósítás hatásait vizsgálta. Az értekezés célja, hogy feltárja a Modern Városok Program (MVP) területfejlesztésének egyes hatásait. Az MVP lehetőséget nyújtott a megyei jogú városok számára, hogy a helyi gazdaságukat egyénileg fejlesszék felhasználva lokális erőforrásaikat. Sopron Megyei Jogú Város 2015-ben elsőként kapott erre a fejlesztésre lehetőséget, amely alapján az értekezésben három terület vizsgálatára került sor.

Az első a Sopron környéki közutak forgalomintenzitásának vizsgálata volt. A felmérésben a vizsgált időszak forgalom-intenzitása nem tért el az M85 megépítése előtti időszaktól. Azaz rövid időtávon nem alakította át a Sopron környéki utak forgalmát az új út, azonban ennek okai lehetnek a pandémiás időszak lezárásai is.

A MVP fejlesztés további területe Sopronban a kultúrafogyasztás növelése a rehabilitációs területek felújításával, újra hasznosításával. Az érintett témakörben a kulturális lehetőségek növelése, azok funkciójának innovatív, modern alkalmazása történt meg. Az értekezésben a Lenck-villa felújításának kapcsán került sor a kultúrafogyasztási szokások felmérésére. A kérdőíves felmérés igazolta, hogy a Lenck-villa felújítása által

azonosíthatóvá váltak azok a kultúrafogyasztók, akik igénybe veszik az új kulturális központ által nyújtott szolgáltatásokat, valamint azok is, akik erre kevésbé fogékonyak

A területfejlesztés eszközeinek tárházát egy elemeként a sportgazdaság alapjaként szolgáló sportinfrastruktúra fejlesztés is vizsgálatra került az értekezésben. A Lőver Uszoda felújításával Sopronban a sportgazdasági tényezők közül előtérbe kerültek, a lakossági sport-, az egészségmagatartás javítása, a versenysport kiszélesítése és minőségének fokozása, továbbá a sportturizmus feltételeinek megteremtése egy nemzetközi szintű sportlétesítménnyel.

Az új infrastruktúra Sopron sportéleti versenyképességének javulását eredményezi a versenyzői létszám növelésével, a nemzetközi szintű infrastruktúrával és remélhetőleg az eredményeivel is. A Lőver Uszoda primer kutatásában ugyan nem (kérdőíves reprezentatív felmérés), ugyanakkor szekunder, uszodalátogatási adatbázis alapján már kimutatható a soproni lakosság körében a fizikai aktivitás növekedése.

A helyi gazdaság egyik jelentős bevételi forrását jelenti az, ha a sportfogyasztók költési hajlandósága és ehhez kapcsolódóan a sportszolgáltatások igénybevétele nő. Ezekon keresztül indirekt módon növekszik a város bevétele is. A kutatás alapján megállapítható volt, hogy az egy-egy fogyasztási alkalomhoz kapcsolódó költési hajlandóság már rövid távon is növekményt mutatott.

5. Következtetések és javaslatok

A felmérések következtetéseképpen megállapítható, hogy a MVP beruházásai társadalmi-, gazdasági hatást gyakorolnak a lokális gazdaság számára, de mindezt különböző mértékben és időtávon teszik.

A helyi gazdaság fejlesztésének eszközeként, a gazdaság alapját képező közútfejlesztés hatásainak felmérése nem mutatott változást a korábbi adatokhoz képest a Sopron környéki közutak forgalomintenzitásában. Az M85 gyorsforgalmi út megépítésének hasznosulását közvetetten és hosszabb távon érdemes vizsgálni. Jelenleg több korlátozó tényező is befolyásolta az eredményt, mint a Covid korlátozások, az orosz-ukrán háború gazdasági következményei, valamint az M85-ös gyorsforgalmi út szakaszos átadása okán a statisztikai mérések időbeli korlátai. A további kutatásokhoz kedvező alapként szolgál a jelenlegi felmérés.

A kultúra infrastrukturális fejlesztésének eredménye alapján az a megállapítás született, hogy nem csupán a Soproni Múzeum számára döntő kérdés, hanem általános dilemma, hogy a múzeumok ragaszkodjanak-e tradicionális szerepükhöz, vagy a kommercializálódás útjára lépjenek. Az intézmény stratégiája abba az irányba mutat, hogy a múzeumnak képesnek kell lennie felvenni a versenyt a szórakoztató ipar attrakcióival. Adottságai révén azonban ezt a legmagasabb színvonalon tudja végezni úgy, hogy közben

komoly szerepet játszik az oktatásban, a társadalmi kohézió erősítésében.

A disszertáció megírásának egyik aktualitását a sportlétesítményekbe történő állami beruházások társadalmi hasznosságának számszerűsíthetőségével kapcsolatos dilemmák szolgáltatták. Mivel a közberuházásokat az adófizetők fokozottan ellenőrzik, a beruházások támogatói számos legitimációs stratégiát alakítottak ki, beleértve a racionális, az értékalapú és a tekintély alapú érveket.

A Lőver Uzsoda nemzetközi szintű felújításával a sport társadalmi hasznosulása volt kimutatható, amely megmutatta, hogy a soproni lakosság sportfogyasztási, kiadási hajlandósága nőtt, és ez a sportolási hajlandóságra is elmondható.

6. A szerzőnek az értekezés témaköréhez kapcsolódó publikációi

1. Tóth, Imre; Csiszár, Szabolcs (2023): Múzeum a kreatív szektorban. A stratégia megalapozása a Soproni Múzeumban. *Gazdaság és Társadalom, Folyóiratcikk (Szakcikk) Tudományos*

2. Csiszár, Szabolcs (2020): Szirmai Viktória (szerk.): Középvárosi társadalmak. Egy új, innovatív városfejlesztési modell megalapozása. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, Soproni Szemle: Kulturtörténeti Folyóirat 76: 1 pp. 116-118., 3 p. Folyóiratcikk (Recenzió/kritika) Tudományos

3. Csiszár, Szabolcs János; Paár, Dávid (2021): Sportfogyasztási szempontú elemzés a Sopronban rendezett 2021-es vízilabda magyar kupáról. In: Resperger, R. (szerk.) *Társadalom – Gazdaság – Természet: Szinergiák A Fenntartható Fejlődésben (Nemzetközi Tudományos Konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából) - Programfüzet és előadáskivonatok.* Soproni Egyetemi Kiadó 155 p. p. 66, 1 p. Könyvrészlet (Absztrakt / Kivonat) Tudományos

4. Faragó, Beatrix; Csiszár, Szabolcs (2022): Competitiveness of the Visegrad Four in the interpretation of the image of health. *Acta Oeconomica Universitatis Selye Volume 11.: No. 1. pp. 33-52., 116 p.* Folyóiratcikk (Szakcikk) Tudományos

5. Faragó, Beatrix; Gősi, Zsuzsanna; Csiszár, Szabolcs (2022): Egészségkép összehasonlító vizsgálat a Visegrádi Négyek városaiban. City.Hu: Várostudományi Szemle II. évfolyam: 2. szám pp. 51-72. ISSN 2786-4022, 21 p. Folyóiratcikk (Szakcikk) Tudományos

6. Faragó, Beatrix; Kézai, Petra; Csiszár, Szabolcs (2022): New direction for the sports economy - sports startup. Selye E-Studies Vol 13. No 2. Folyóiratcikk (Szakcikk) Tudományos

7. Csiszár, Szabolcs (2020): Város- és gazdaságfejlesztési folyamatok a Modern Városok Program keretében Sopronban: Aktuális helyzetkép. In: Czeglédy, T.; Resperger, R. (szerk.) Válság és Kilábalás: Innovatív Megoldások Nemzetközi Tudományos Konferencia Sopron, 2020. november 5. – Konferenciakötet, 5. November 2020, Sopron – Conference Proceedings Sopron, Magyarország: Soproni Egyetem Kiadó (2020) 592 p. pp. 105-114., 10 p. Könyvrészlet (Szaktanulmány) Tudományos

8. Csiszár Szabolcs János; Paár Dávid (2023): A soproni lakosság fizetési hajlandóságának változása a Löver Uszoda fejlesztéséből eredően. Magyar Sporttudományi Szemle (1586-5428): Folyóiratcikk (Szakcikk) Tudományos

